

FOLYTATÁS A 8. OLDALRÓL

„Amikor 2014-ben azt kértük, hogy alakuljunk napközivé, nem azt nézte, hogy a román csoport nem állt elő hasonló követeléssel, hanem egyből jóváhagyta. Amikor létszám gondokkal küszködtünk, ő volt az, aki a vegyes családokat győzködte, hogy magyar tagozatra írassák a gyermekeiket” – szól elismerően kolléganőjéről és egyben feletteséről Udvari Ibolya. Amikor pedig a magyar óvónő elérte a nyugdíjkorhatárt, az igazgatónő volt az első, aki marasztalta, mondván, „csak azután engedi el, miután a magyar csoport megerősödött”.

Az ovisban nem Lucia Câmpean az egyetlen, akire a magyar közösség bármikor számíthat. A legtöbb román szülő is elfogadja, tiszteli a másságot. „A csoportban olyan román gyermekek is vannak, akik ma már úgy beszélnek magyarul, hogy akár iskolába is lehetne őket iratni. Szüleik magyar népviseletet csináltattak nekik, ünnepeinkre abba öltöztetik. Eljönnek az óvodába, március 15-én a templomba, és velünk együtt örülnek gyermekeiknek” – állítja a pedagógus. Hálából az óvónők mindig gondoskodnak arról, hogy ne legyen olyan óvodai bál vagy szerep, amelyen nem hangzik el román versike vagy dalocska. Az óvónő szerint a nyelvi korlátok feloldása az emberi kapcsolatokra is kihat. Az a román, aki beszéli, vagy legalább érti a magyar nyelvet, általában sokkal nagyobb bizalommal és tisztelettel viszonyul a közösséghez. „A minap az egykori színromán tanítványom, egy egyetemista lány büszkén újságolta, hogy az ovisban tanult ismereteinek köszönhetően a magyarországi kiránduláson ő volt a tolmács. És ezt nem csak az ot-taniak méltányolták, román társai is értékelték.”

Csaba testvér és „ördögtől való terve”

A kinyújtott román kéz nemcsak jó érzéssel tölti be a magyar tanerőket, hanem szomorúságot is kivált belőlük. Sebeket tép fel, rémálmodokat hoz elő – olyanokat, amelyeket nem is olyan rég éppen a magyar közösség élenjárói okoztak. Udvari Ibolya kőntőrfalazás nélkül állítja: az RMDSZ egykori országos vezetőségének jelentős része van a balázsfalvi magyar nyelvű oktatás lezüllesztésében. „Amikor felhívtam Markó Béla és Takács Csaba figyelmét a rohamos fogyásra, és arra kértem, gondolkodjanak akár magyarországi önkéntesek biztosításában, illetve egy szórványkollégium létesítésében, szemberöhgtek. Aztán évek múltán kiderült, ez a járható út, így próbálkoznak meg-

A három nyugalmazott pedagógus: Udvari Ibolya, Szakács Ilona és Bartha Mária

menteni a moldvai csángó fiatalokat is. Csak hát mi mindig a huszonegyedik óra utáni percekben kezdünk el gondolkodni” – fájlalja az óvónő, aki szerint az embert nem akkor kell egészséges életmódra nevelni, amikor már haldoklik.

Miután az érdekképviselet elengedte az egyre kevesebb szavazatot biztosító balázsfalvi magyarság kezét, Bőjte Csaba ferencendi szerzetes volt az, aki mentőövet dobott a küllőszögi kisváros közösségének. Alig néhány hét leforgása alatt kipofozta a református templom melletti, hosszú ideig sínylelő egykori kántori lakást, majd kilenc árvával lakta be.

„2007-et irtunk, és úgy tűnt, ezzel a lépéssel mégis sikerül megmenteni a magyar osztályt. Csak hogy a presbitereink egy része nem nézte jó szemmel Csaba testvér ténykedését. Egyesek azzal vádolták, hogy katolicizálni akarja a balázsfalvi református gyerekeket. Az állami árvaházban, amely a 70-es évekig működött, nem románosították el a magyar gyermekeket, Bőjte atyáról pedig azt feltételezni, hogy áttéríti a református csöppségeket... Megáll az ész!” – csóválja a fejét Udvari Ibolya. A pedagógus egyszerre szgyelli magát a jótekonkodó szerzetes és a közvélemény előtt. Érthető, elvégre ő volt az, aki a városba hívta Csaba testvért és árva gyerekeit. „Sírva kértem az atyát, bocsáson meg a presbitereinknek, mert nem tudják, mit tesznek.” Utólag

FOTÓ: SZUCHER ERVIN

egyesek lesütött fejjel látták be hibájukat, mások a mai napig ugyanazt hajtogatják, amit az időközben nyugdíjba vonult papjuktól hallottak. Ibolya fájalmát kolléganői is osztják; felfoghatatlannak tartják, miként úzheti el magyar a magyart, főként egy olyan városból, ahol az elvándorlás, beolvadás és kiöregedés könyörtelen iramban „szedi az áldozatait”.

Az árva gyerekek félresikerült története Csaba testvérben is kellemetlen emlékeket tép fel, a ferences szerzetes viszont már rég túltette magát a törtéteken. A legszívesebben nem is beszélne róla, de végül csak kibuggyan belőle a csalódottság. Mint mondja, tíz évig senki nem használta az ingatlant, amíg alapítványa nem renoválta. Miután rendbe tette és belakta a házat, másnak is beindult a fantáziája. „En naivan azt hittem, hogy nem csak ingyen adják az épületet, támogatni is fogják a ház működte-

tését. Egyesek viszont úgy gondolták, egy virágüzlet többet hozna az eklézsiára. Nem kétlem, és azt sem állítom, hogy nincs szükség virágüzletekre. Egy év után a gyermekeim kiköltöztek, egyikük sem került utcára, Gyulafehérvárra vittem őket. Csak azt sajnálom, hogy ezzel a lépéssel a balázsfalviak meghatározó lépést tettek az anyanyelvű oktatás felszámolása irányába” – fájlalja Bőjte atya, majd nyomatékosan hozzát teszi: a törtétek ellenére ő nem haragszik senkire. Csak hát ezt is meg kellett érnie... Negyed évszázadon keresztül mindegyre nyitotta az ajtókat az árván maradtak, rászorultak előtt, Balázsfalván be kellett csuknia.

Gyermekzsivaj helyett ortodox kereszt

Nem sokkal Bőjte Csaba gyermekeinek kivonulása után a balázsfalvi

iskolában megszűntek a különálló elemi osztályok. Jó ideje összevont osztályokban tanulnak a még maradtak. Vinczellér István úgy tudja, a két tanítónői állásból a létszámcsökkenés miatt szeptembertől csak egy marad. A felső tagozaton azonos a helyzet: huszan tanulnak egyetlen teremben. Kiderült, a várossal összenőtt magyar többségű peremtelepülés, Magyarpéterfalva sem képes biztosítani a megfelelő számú utánpótlást. Felmerül a kérdés: ilyen körülmények között vállalható az a szülő, aki már kis korától Nagyenyedre küldi gyermekét továbbtanulni, vagy román tagozatra iratja? „Nem a románok tették ezt, hanem a mi gógösségünk” – állítja Udvari Ibolya. Balázsfalva oda jutott, hogy mára vannak képzett pedagógusai, de elfogytak a gyermekei.

Míg a főtérrel az éppen felújítás alatt álló templomig és visszaszártunk, senkit nem láttunk, hogy átlépné az üzletté avaszsált egykori kántorlak, majd gyermekotthon valamelyik küszöbét.

Valószínűleg ez lehetett a virágüzlet sorsa is, amelynek mára se híre, se hamva. De ez már a bérlok dolga... Az egyháznak az a fontos, hogy befolyjon a havi összeg. „Látja, milyen szépen rendbe tették a református templomot, s most építik a vendégházat?” – mutat körül Szakács Ilona, majd egy költői kérdéssel folytatja. „De ha elűzzük az árvákat és felkaroljukat, vajon lesz ki benépesítse 20–30 év múlva?”

Tíz méterrel odébb, a nem is olyan rég még gyermekcacagástól hangos gyermekotthon egyik felébe a Stihl költözött be, de úgy tűnik, kinőtte az épületszárnyat, mert a képviselet munkatársai az udvart is megtöltötték kopott, de valószínűleg ideig-óráig még működőképes fűnyírógépekkel. Az ingatlan túlsó részében egy másik vállalkozó könyvesboltot rendezett be, ahol a cégér szerint jobbára kegytárgyat és papírárut forgalmaznak. Hogy milyen kegytárgyakat, azt a bejáraton lógó jókora ortodox kereszt jelzi. Megeshet, hogy ez lesz a balázsfalvi magyarság keresztje?

SZUCHER ERVIN
FOTÓ: WIKIPÉDIA

A Bagdi-kastély Balázsfalva főterén. Az épületet Bagdi György építtette 1535-ben

Bőjte atya gyermekotthona helyett inkább a kereskedőkre bízták az ingatlant